

§ 123

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Sameli Sivosen ym. valtuustoaloitteesta ympärivuotisista kaupunkipyöristä ja pyöriteiden talvikunnossapidosta

HEL 2017-013031 T 00 00 03

Hankennumero 5264_159

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Ympärivuotinen kaupunkipyöräjärjestelmä

Helsingin kaupunkipyöräjärjestelmän ensimmäiset vuodet ovat olleet menestys. Kauden pidentäminen ja ympärivuotinenkin käyttö on nousseet esille yhtenä keinona kehittää järjestelmää ja edistää pyöräilyä. Kaupunkipyörien toteuttaminen ympärivuotisesti sisältää kuitenkin vielä ratkaisemattomia taloudellisia ja toiminnallisia haasteita esimerkiksi järjestelmän toteuttamisen sekä asemien talvikunnossapidon osalta.

Nykyisin asemat toimivat akkujen ja aurinkosähkön avulla, eikä niihin ole rakennettu kiinteää sähköliitäntää. Auringon valo talvikaudella on niin vähäistä, että asemiin tulisi rakentaa kiinteä sähköliittymä, mikä lisäisi asemien muutos- ja perustamiskuluja. Järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi pyöräasemien kunnossapidosta olisi huolehdittava ympärivuotisesti, mikä myös lisäisi kustannuksia. Vaihtelevat sääolosuhteet talvisin aiheuttaisivat pyörien ja asemarakenteiden kulumista, mikä lisää huollon tarvetta ja sitä kautta kustannuksia.

Kaupunkipyörädatan perusteella pyörien käyttöaste laskee syksyn edetessä ja sääolosuhteiden heiketessä, joten on oletettavissa, että talvikaudella pyörien käyttöaste jää muuta kautta alemmaksi. Pyörissä itsessään sijaitsevat akut latautuvat ajon aikana, joten eritoten kylmällä säällä pyörien yleinen toimintavarmuus kärsii, kun pyörillä ajetaan vähemmän.

Kaupunkipyöräjärjestelmän ympärivuotisuutta harkittaessa on selvitettävä myös asemien ympärivuotisen käytön vaikutukset yleisten alueiden ylläpitoon. Tärkeimpinä selvitettävänä asioina ylläpidon kannalta ovat talvihoidon ja lumilogistiikan sekä hiekoitussepin noston ja katu- ja pesun toimivuuden varmistaminen. Lumenkuljetuksessa logistisesti tärkeitä kasaus- ja kuormausalueita tarvitsevat erityisesti kantakaupungin taloyhtiöt. Kuluvana talvena ylläpidossa käytetään 40 ajoradalla sijaitsevaa pyöräasemaa lumen ja hiekoitussepin lyhytaikaiseen ka-

saukseen. Hiekotushiekan poistamisen logistinen varmistaminen nopeuttaa katujen pesua ja hillitsee katupölystä johtuvaa ilmanlaadun heikentymistä keväisin.

Kaupunkipyörien ympärivuotisen käytön mahdollisuuksia selvitetään jatkossa tarkemmin. Kaupunkipyörien käytöstä on selvityksiä tekeillä, niin asiantuntijatyönä kuin oppilaitosten lopputöinä. Selvitysten, muualta saatujen kokemusten ja muun arvioinnin karttuessa voivat HKL, Liikenne- ja katusuunnittelupalvelu, kaupunkipyöraoperaattori sekä kunnossapidosta vastaavat tahot yhteistyössä selvittää mahdollisuuksia siirtymä ympärivuotiseen tai lähes ympärivuotiseen kaupunkipyöräjärjestelmään. Selvityksessä tulee arvioida ympärivuotisen järjestelmän hyödyt siitä aiheutuviin kustannuksiin sekä mahdolliset vaikutukset kesäkauden palvelutasoon. Kaupunkipyörien toiminta-alueen laajentaminen on tällä hetkellä arvioitu tärkeämmäksi toimenpiteeksi järjestelmän kehittämisessä.

Talvikunnossapidon tehostaminen

Pyöräilyn edistämishjelmassa (2014) talvikunnossapidon osalta toimenpiteinä mainitaan seuraavaa: parannetaan pyöräväylien talvihoitoa päivittämällä ylläpitoluokituksia ja parantamalla korkeimman luokan laatusoaa, sopeuttamalla kalustoa tulevaisuuden pyöräliikennejärjestelyihin sekä siirtymällä asteittain reittikohtaiseen kunnossapitoon.

Helsingissä katualueilla sijaitsevat jalankulku- ja pyöräväylät ovat talvihoidossa kaupunkiympäristö -toimialan asettaman kolmitasoisen ylläpitoluokituksen ja siinä esitettyjen laatuvaatimuksien mukaisesti. Myös tärkeimmät työmatkaliikennettä palvelevat valaistut puistoraitit ovat talvihoidossa. Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitos Stara sekä yksityiset palveluntuottajat suorittavat käytännön työt.

Ylläpidon osalta käynnistettiin syksyllä 2015 kokeilu pyöräilyn pääverkolla talviolosuhteiden parantamiseksi. Aluksi kokeilussa oli Baana Ruoholahdesta Kansalaistorille ja siitä pääradan vartta Oulunkylään. Tehostetun talvihoidon pyöräväylästä on laajennettu vuosittain. Tällä hetkellä Helsingissä on pyöräilyn pääväyliä 35 km tehostetun laatusoan talvihoidossa. Tästä harjasuolauksessa on kolme reittiä: Ruoholahdesta Oulunkylään, Espoon rajalta Lauttasaareen ja sieltä Meilahden kautta Lehtisaareen sekä Kansalaistorilta Sörnäisiin. Lisäksi yksi reitti on tehostetussa aurauksessa rantaradan varrella Ilmalasta Espoon rajalle.

Turussa on tänä talvena aloitettu yhden pyörätieosuuden harjasuolaus. Helsingin kaupungin ylläpidon tilaajat ovat käyneet vuoropuhelua Turun kaupungin edustajien kanssa ja jakaneet heidän kanssaan kokemuksia

tehostetusta talvihoidosta ja siinä käytettävistä menetelmistä sekä kalustosta ja jäänsulatusmateriaaleista.

Verrattuna perinteiseen talvihoitoon, harjasuolauksen korkeammat kustannukset syntyvät pääasiassa huomattavasta suuremmasta työajasta, lisäkalustosta jota hoitoon käytetään sekä liukkaudentorjuntamateriaalin suuremmasta menekistä ja hinnasta. Harjasuolauksen lisämäärähantarve on noin 10 000 euroa/km verrattuna normaalin talvihoidon vuosikustannuksiin.

Pyöräilyväylien kunnossapidon taso on sekä resurssi- että menetelmäkysymys. Taloudelliset resurssit peilautuvat suoraan kaupungin poliittiseen tahtoon. Investoiminen toimivaan auraukseen ja liukkaudentorjuntaan vähentäisivät onnettomuuksia ja niistä aiheutuvia kustannuksia, lisäksi pyöräilyn suosiota sekä mahdollistaisivat paremmin ympärivuotisen pyöräilyn.

Nykyisellä rahoitustasolla paremman talvihoidon laatutason tarjoaminen pyöräilijöille tulee olemaan haasteellista ja mahdollisuudet sen laajentamiseen vähäiset. Kaupunkiympäristön toimialan ylläpitopalvelun yleiset alueet -yksiköllä on valmius hankkia korkeamman laatutason talvihoitoa pyöräilijöille kasvattamalla laadukkaamman talvihoidon väylästötä noin 5 - 10 km vuosittain pyöräilyn baanaverkoston rakentamisen edetessä. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että tehostetun talvihoidon verkoston kasvattamiseen on varauduttu kaupungin budjetissa.

Nykyinen pyöräilyväylien tehostetun talvihoidon kokeilu päättyy tänä vuonna ja loppuraportti pyöräilyväylien tehostetusta talvihoidosta ja harjasuolauksesta laaditaan tämän vuoden aikana. Mikäli pyöräilyväylien talvihoidon laatutason nostamiseen myönnetään erillistä määrärahaa, tehostettu talvihoito voidaan vakiinnuttaa määrärahatasoa vastaavalle verkostolle.

Pyöräilyn edistämisen on todettu olevan yhteiskuntataloudellisesti erittäin kannattavaa. Tänä vuonna on alkamassa myös pyöräilyn edistämishjelman päivitystyö, minkä yhteydessä tullaan arvioimaan myös pyöräilyväylien talvikunnossapidon nykytilaa, tulevaisuuden tarpeita sekä mahdollista muuta kehittämistä.

Lisäksi lautakunta kehottaa toimialaa talvikunnossapitokokeilun raportin valmistuttua laatimaan suunnitelman ja kustannusarvion 1) pyöräilyväylien tehostetun talvikunnossapidon vakinaistamisesta kokeilun päättyessä sekä 2) tehostetun talvikunnossapidon asteittaisesta laajentamisesta tulevina talvina.

Käsittely

Vastaehdotus:

Kaisa Hernberg: Lautakunta kehottaa toimialaa talvikunnossapitokokeilun raportin valmistuttua laatimaan suunnitelman ja kustannusarvion 1) pyöräväylien tehostetun talvikunnossapidon vakinaistamisesta kokeilun päättyessä sekä 2) tehostetun talvikunnossapidon asteittaisesta laajentamisesta tulevana talvina.

Kannattaja: Mai Kivelä

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Kaisa Hernbergin vastaehdotuksen.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Ilari Heiska, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37220
ilari.heiska(a)hel.fi
Tuomas Lautaniemi, ylläpitoinsinööri, puhelin: 310 39463
tuomas.lautaniemi(a)hel.fi

Liitteet

1 Sivonen Sameli Aloite Kvsto 29112017 6

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Ympärivuotinen kaupunkipyöräjärjestelmä

Helsingin kaupunkipyöräjärjestelmän ensimmäiset vuodet ovat olleet menestys. Kauden pidentäminen ja ympärivuotinenkin käyttö on nousseet esille yhtenä keinona kehittää järjestelmää ja edistää pyöräilyä. Kaupunkipyörien toteuttaminen ympärivuotisesti sisältää kuitenkin vielä ratkaisemattomia taloudellisia ja toiminnallisia haasteita esimerkiksi järjestelmän toteuttamisen sekä asemien talvikunnossapidon osalta.

Nykyisin asemat toimivat akkujen ja aurinkosähkön avulla, eikä niihin ole rakennettu kiinteää sähköliitettä. Auringon valo talvikaudella on niin vähäistä, että asemiin tulisi rakentaa kiinteä sähköliittymä, mikä lisäisi asemien muutos- ja perustamiskuluja. Järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi pyöräasemien kunnossapidosta olisi huolehdittava ympärivuotisesti, mikä myös lisäisi kustannuksia. Vaihtelevat sääolosuh-

teet talvisin aiheuttaisivat pyörien ja asemarakenteiden kulumista, mikä lisää huollon tarvetta ja sitä kautta kustannuksia.

Kaupunkipyörädatan perusteella pyörien käyttöaste laskee syksyn edetessä ja sääolosuhteiden heiketessä, joten on oletettavissa, että talvikaudella pyörien käyttöaste jää muuta kautta alemmaksi. Pyörissä itsessään sijaitsevat akut latautuvat ajon aikana, joten eritoten kylmällä säällä pyörien yleinen toimintavarmuus kärsii, kun pyörillä ajetaan vähemmän.

Kaupunkipyöräjärjestelmän ympärivuotisuutta harkittaessa on selvitetävä myös asemien ympärivuotisen käytön vaikutukset yleisten alueiden ylläpitoon. Tärkeimpinä selvitettävänä asioina ylläpidon kannalta ovat talvihoidon ja lumilogistiikan sekä hiekoitussepin noston ja katujen pesun toimivuuden varmistaminen. Lumenkuljetuksessa logistisesti tärkeitä kasaus- ja kuormausalueita tarvitsevat erityisesti kantakaupungin taloyhtiöt. Kuluvana talvena ylläpidossa käytetään 40 ajoradalla sijaitsevaa pyöräasemaa lumen ja hiekoitussepin lyhytaikaiseen kasaukseen. Hiekotushiekan poistamisen logistinen varmistaminen nopeuttaa katujen pesua ja hillitsee katupölystä johtuvaa ilmanlaadun heikentymistä keväisin.

Kaupunkipyörien ympärivuotisen käytön mahdollisuuksia selvitetään jatkossa tarkemmin. Kaupunkipyörien käytöstä on selvityksiä tekeillä, niin asiantuntijatyönä kuin oppilaitosten lopputöinä. Selvitysten, muualta saatujen kokemusten ja muun arvioinnin karttuessa voivat HKL, Liikenne- ja katusuunnittelupalvelu, kaupunkipyöräoperaattori sekä kunnossapidosta vastaavat tahot yhteistyössä selvittää mahdollisuuksia siirtymä ympärivuotiseen tai lähes ympärivuotiseen kaupunkipyöräjärjestelmään. Selvityksessä tulee arvioida ympärivuotisen järjestelmän hyödyt siitä aiheutuviin kustannuksiin sekä mahdolliset vaikutukset kesäkauden palvelutasoon. Kaupunkipyörien toiminta-alueen laajentaminen on tällä hetkellä arvioitu tärkeämmäksi toimenpiteeksi järjestelmän kehittämisessä.

Talvikunnossapidon tehostaminen

Pyöräilyn edistämishjelmassa (2014) talvikunnossapidon osalta toimenpiteinä mainitaan seuraavaa: parannetaan pyöräväylien talvihoitoa päivittämällä ylläpitoluokituksia ja parantamalla korkeimman luokan laatu- ja sopeuttamalla kalustoa tulevaisuuden pyöräliikennejärjestelyihin sekä siirtymällä asteittain reittikohtaiseen kunnossapitoon.

Helsingissä katualueilla sijaitsevat jalankulku- ja pyöräväylät ovat talvihoidossa kaupunkiympäristö -toimialan asettaman kolmitasoisien ylläpitoluokituksen ja siinä esitettyjen laatuvaatimuksien mukaisesti. Myös tärkeimmät työmatkaliikennettä palvelevat valaistut puistoraitit ovat tal-

vihoidossa. Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitos Stara sekä yksityiset palveluntuottajat suorittavat käytännön työt.

Ylläpidon osalta käynnistettiin syksyllä 2015 kokeilu pyöräilyn pääverkolla talviolosuhteiden parantamiseksi. Aluksi kokeilussa oli Baana Ruoholahdesta Kansalaistorille ja siitä pääradan vartta Oulunkylään. Tehostetun talvihoidon pyöräväylästä on laajennettu vuosittain. Tällä hetkellä Helsingissä on pyöräilyn pääväyliä 35 km tehostetun laatutason talvihoidossa. Tästä harjasuolauksessa on kolme reittiä: Ruoholahdesta Oulunkylään, Espoon rajalta Lauttasaareen ja sieltä Meilahden kautta Lehtisaareen sekä Kansalaistorilta Sörnäisiin. Lisäksi yksi reitti on tehostetussa aurauksessa rantaradan varrella Ilmalasta Espoon rajalle.

Turussa on tänä talvena aloitettu yhden pyörätieosuuden harjasuolaus. Helsingin kaupungin ylläpidon tilaajat ovat käyneet vuoropuhelua Turun kaupungin edustajien kanssa ja jakaneet heidän kanssaan kokemuksia tehostetusta talvihoidosta ja siinä käytettävistä menetelmistä sekä kalustosta ja jäänsulatusmateriaaleista.

Verrattuna perinteiseen talvihoitoon, harjasuolauksen korkeammat kustannukset syntyvät pääasiassa huomattavasta suuremmasta työajasta, lisäkalustosta jota hoitoon käytetään sekä liukkaudentorjuntamateriaalin suuremmasta menekistä ja hinnasta. Harjasuolauksen lisämäärähantarve on noin 10 000 euroa/km verrattuna normaalin talvihoidon vuosikustannuksiin.

Pyöräilyväylien kunnossapidon taso on sekä resurssi- että menetelmäkysymys. Taloudelliset resurssit peilautuvat suoraan kaupungin poliittiseen tahtoon. Investoiminen toimivaan auraukseen ja liukkaudentorjuntaan vähentäisivät onnettomuuksia ja niistä aiheutuvia kustannuksia, lisäksi pyöräilyn suosiota sekä mahdollistaisivat paremmin ympärivuotisen pyöräilyn.

Nykyisellä rahoitustasolla paremman talvihoidon laatutason tarjoaminen pyöräilijöille tulee olemaan haasteellista ja mahdollisuudet sen laajentamiseen vähäiset. Kaupunkiympäristön toimialan ylläpitopalvelun yleiset alueet -yksiköllä on valmius hankkia korkeamman laatutason talvihoitoa pyöräilijöille kasvattamalla laadukkaamman talvihoidon väylästä noin 5 - 10 km vuosittain pyöräilyn baanaverkoston rakentamisen edetessä. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että tehostetun talvihoidon verkoston kasvattamiseen on varauduttu kaupungin budjetissa.

Nykyinen pyöräväylien tehostetun talvihoidon kokeilu päättyy tänä vuonna ja loppuraportti pyöräväylien tehostetusta talvihoidosta ja harjasuolauksesta laaditaan tämän vuoden aikana. Mikäli pyöräväylien talvihoidon laatutason nostamiseen myönnetään erillistä määrärahaa, te-

hostettu talvihoito voidaan vakiinnuttaa määrärahatasoa vastaavalle verkostolle.

Pyöräilyn edistämisen on todettu olevan yhteiskuntataloudellisesti erittäin kannattavaa. Tänä vuonna on alkamassa myös pyöräilyn edistämisohjelman päivitystyö, minkä yhteydessä tullaan arvioimaan myös pyörävylien talvikunnossapidon nykytilaa, tulevaisuuden tarpeita sekä mahdollista muuta kehittämistä.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Sameli Sivonen ja 14 muuta valtuutettua ovat 29.11.2017 tehneet seuraavan valtuustoaloitteen:

Helsingillä on tavoitteena lisätä pyöräilyn osuutta kaupunkilaisten kulkutapoja mitatessa. Tämä on mitä järkevintä liikennepolitiikkaa niin tehokkaan kaupunkisuunnittelun, ilmastonmuutoksen torjunnan kuin kaupunkilaisten terveyden edistämisenkin kannalta. Yksi tärkeä askel pyöräilyn lisäämisessä on ympärivuotisen pyöräilyn helpottaminen.

Helsingissä on tällä hetkellä käytössä valtavan suosion saanut kaupunkipyöräjärjestelmä, jota kaupunkilaiset paitsi rakastavat, myös käyttävät ahkerasti. Järjestelmä on kuitenkin käytössä ainoastaan puolivuotisesti. Tällä hetkellä kaupunkipyöräkauden aikaistamista selvitetään, mutta pelkkä kauden pidentäminen ei riitä. Ollaksemme ympärivuotisesti toimiva pyöräilykaupunki myös niille, jotka eivät omaa polkupyörää syystä tai toisesta käytä, on kaupunkipyöräjärjestelmä otettava käyttöön ympärivuotisesti.

Toinen ympärivuotista pyöräilyä lisäävä teko - monille pyöräilyä harkitseville jopa edellytys - olisi pyöräteiden parempi huolto talvikuukausina. Pyöräteiden talvikunnossapitoa on kokeiltu jo vuodesta 2015 lähtien baanoilla ja tänä talvena kokeilualueetta laajennettiin taas ja se kattaa nyt Pohjois-Baanaa Oulunkylään, sekä länteen Lauttasaareen ja Seurasaaressen ympäri Hietalahden ja Meilahden kautta Lehtisaareen. Kokeilua olisi kuitenkin tärkeää mitä pikimmiten laajentaa ja vakiinnuttaa koskemaan kaikkia Helsingin pääväyliä ja kaikille nykyisille ja tuleville pyöräbaanoille. Vuosina 2015 - 2016 tehdyn kokeilun perusteella tehdyssä selvityksessä todetaan, että pyöräteiden kunnossapito harjaten ja suolaten olisi vain hieman kalliimpaa, kuin nykyinen auraus, joka jättää Helsingin olosuhteissa sulavan lumen ja yöllä uudelleen jäätyvän loskan vuoksi tiet usein ajokelvottomaan kuntoon.

Kun vanha pääkaupunkimme Turku on jo päättänyt samat hankkeet toteuttaa ympärivuotisen pyöräilyn lisäämiseksi, on suorastaa häpeä, jol-

lemme nykyisenä pääkaupunkina pysty vähintään samaan! Tehdään Helsingistä oikeasti kaikille kulkijoille polkupyöräyhteinen kaupunki.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia pyytää aloitteesta kaupunkiympäristölautakunnan lausunnon kaupunginhallitukselle 28.02.2018 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Ilari Heiska, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37220
ilari.heiska(a)hel.fi
Tuomas Lautaniemi, ylläpitoinsinööri, puhelin: 310 39463
tuomas.lautaniemi(a)hel.fi

Liitteet

1 Sivonen Sameli Aloite Kvsto 29112017 6

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 27.02.2018 § 103

Kaupunkiympäristölautakunta 13.02.2018 § 84